

بررسی تأثیر الگوهای پرورش تفکر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

شهلا زنگویی مطلق بیرجندی

کاردانی آموزش ابتدایی ، مرکز تربیت معلم شهیدباهنر بیرجند

ttlavy085@gmail.com

۰۹۱۵۵۶۲۰۶۳۲

چکیده :

پیشرفت تحصیلی برای دانش آموزان اهمیت زیادی دارد و شناخت عوامل موثر بر آن به برنامه ریزی در زمینه پیشرفت تحصیلی کمک زیادی می کند. این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی و با هدف بررسی تأثیر الگوهای پرورش تفکر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام شده است. یافته های پژوهش حاکی از آن است کشورهایی که در دنیا به پیشرفتهای چشمگیری دست یافته اند دارای آموزش و پرورش قدرتمند و توسعه یافته هستند که بر حول محور تفکر سازمان یافته است. از آنجا که تفکر پایه ادراک و یادگیری را شکل می دهد و مبنای پیشرفت انسان در همه زمینه های زندگی است ، لذا ضروریست در نظام تعلیم و تربیت، آموزش بر پایه تفکر صورت گیرد .

واژگان کلیدی: تفکر ، آموزش ، پیشرفت تحصیلی ، دانش آموزان ، یادگیری.

۱- مقدمه :

تحصیل از مهم‌ترین دغدغه‌های هر نظام آموزشی در تمامی جوامع است. موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هر جامعه نشان‌دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف‌یابی و توجه به رفع نیازهای فردی است. بنابراین، نظام آموزشی را زمانی می‌توان کارآمد و موفق دانست که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آن در مقاطع مختلف بیشترین و بالاترین رقم را داشته باشد. (مرادی مقدم، ۱۳۸۳) پیشرفت تحصیلی به‌عنوان یک متغیر آموزشی همواره مورد توجه پژوهشگران و متخصصان آموزش و پرورش بوده است. عوامل پیچیده و گاه ناشناخته‌ای کیفیت و کمیت یادگیری دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد. (رشید، ذاکری، سلحشوری، کرد نوقابی، ۱۳۹۱)

بلوم در نظریه یادگیری آموزشی خود می‌کوشد تا متغیرهایی که موجب تفاوت‌های افراد در پیشرفت تحصیلی می‌شوند را تعیین کند. وی معتقد است که اگر سه متغیری که مشخص کرده است، به دقت مورد توجه قرار گیرند، یادگیری در آموزشگاه‌ها به بهترین وجه صورت خواهد گرفت و آموزشگاه‌ها به سمت نظام آموزشی خالی از اشتباه قدم بر خواهند داشت. این سه متغیر عبارت‌اند از: میزان تسلط دانش‌آموز بر پیش‌نیازهای مربوط به یادگیری موردنظر، میزان انگیزشی که دانش‌آموز برای یادگیری دارد (می‌تواند داشته باشد) و میزان تناسب روش آموزشی با شرایط و ویژگی‌های دانش‌آموز. (بلوم، ۱۳۷۴) گاهی معتقد است که برای یادگیری دو دسته شرایط وجود دارد، شرایط درونی و بیرونی. رویدادهای آموزشی که یکی از شرایط بیرونی یادگیری است موقعیتی است که به وسیله معلم و یا مربی فراهم می‌شود تا یادگیرنده بتواند تحت آن شرایط مراحل یادگیری را بگذراند.

یکی از عوامل بسیار مهم در پیشرفت تحصیلی توجه به عوامل روانشناختی از جمله سبک تفکر آنان می‌باشد. از ویژگی‌های بارز انسان و محور اساسی حیات او قدرت اندیشه است. تمام موفقیت‌ها و پیشرفت‌های انسان در گرو اندیشه بارور، پویا و موثر است. شناخت و درک مدل‌های مرتبط با سبک تفکر و انگیزش برای یادگیری یکی از پیشرفت‌های اساسی روانشناسی در قرن بیستم است. از منظر روانشناسی شناخت سبک‌های تفکر دانش‌آموزان و درک ارتباط میان آنها با عواملی چون پیشرفت تحصیلی، سن، جنسیت و ... اهمیت دارد. بهاروند ایران‌نیا (۱۴۰۲) در پژوهش خود به بررسی تأثیر آموزش روش‌های تفکر منطقی (قصه‌گویی و اجتماع پژوهشی) بر مهارت استدلال، سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پرداخته و نتیجه‌گیری کردند آموزش فلسفه به کودکان در قالب قصه‌گویی و تشکیل اجتماعات پژوهشی علاوه بر ارتقای کیفیت‌های عاطفی (سازگاری اجتماعی) بر ارتقای کیفیت تحصیل (پیشرفت تحصیلی) و رشد مهارت‌های تفکر (استدلال) اثرگذار است.

یوسف پور و همکاران (۱۴۰۲) در تحقیقی به ارائه مدل علی پیشرفت تحصیلی ریاضی بر اساس تفکر خلاق و تفکر انتقادی با میانجی‌گری حل مسئله در دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهر تبریز پرداختند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که مدل علی پیشرفت تحصیلی ریاضی بر اساس تفکر خلاق و تفکر انتقادی با میانجی‌گری حل مسئله در دانش‌آموزان دوره ابتدایی برازش مناسبی داشت. در مدل مذکور، متغیرهای تفکر خلاق و تفکر انتقادی بر حل مسئله و پیشرفت تحصیلی ریاضی دانش‌آموزان دوره ابتدایی و متغیر حل مسئله بر پیشرفت تحصیلی ریاضی آنان اثر مستقیم و معنادار داشت. علاوه بر آن، متغیرهای تفکر خلاق و تفکر انتقادی با میانجی‌گری حل مسئله بر پیشرفت تحصیلی ریاضی دانش‌آموزان دوره ابتدایی اثر غیرمستقیم و معنادار داشتند.

کلوانی و رسولی (۱۴۰۱) در بررسی تلفیق (درهم تنیدن) مهارت‌های تفکر در محتوای دروس به این نتیجه دست یافتند که آموزش تلفیقی در مقایسه با روش سنتی تأثیر بیشتری بر تفکر انتقادی و شادکامی دانش‌آموزان نوجوان دارد.

افراز و حاج حسینی (۱۴۰۰) در تحقیق خود به بررسی اثربخشی برنامه پرورش مهارت‌های تفکر (الگوی بروکفیلد) بر تفکر انتقادی، تاب‌آوری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر پرداختند. یافته‌ها حاکی از معناداری اثر برنامه در ارتقای تفکر انتقادی دانش‌آموزان

در سه مؤلفه خلاقیت، بلوغ شناختی و درگیری ذهنی و تاب آوری تحصیلی در دو مؤلفه مسئله محور- مثبت نگر و جهت گیری آینده و پیشرفت تحصیلی بود.

۲- روش شناسی :

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر الگوهای پرورش تفکر بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به شیوه توصیفی و از نوع کتابخانه ای انجام شده است و با توجه به روش پژوهش، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه اسناد، مدارک و منابع مرتبط با موضوع مورد بررسی از قبیل کتب، مقالات و پایان نامه ها می باشد.

۳- بحث درباره یافته ها

تفکر فرایندی است که از طریق آن یک بازنمایی ذهنی جدید به وسیله تبدیل اطلاعات و تعامل بین خصوصیات ذهنی، قضاوت، انتزاع، استدلال و حل مسئله ایجاد می گردد. تفکر شکل پیچیده رفتار انسان و عالی ترین شکل فعالیت عقلی و ذهنی است. به عبارت دیگر تفکر یک فرایند شناختی است که به وسیله رموز یا نشانه های نمایانگر حوادث و اشیاء، مشخص می شود (حسین پور، فرخی، رمزی و سلیمی، ۱۳۹۴)

یکی از رایج ترین تصورات اشتباه در نظام آموزش و پرورش این است که افراد باهوش خوب فکر می کنند. به نوعی این تصور ذهنی حکم فرماست که فکر کردن همان هوش در انجام عمل است. در حالی که اکثر مردم در دوران مدرسه و پس از آن حتی در فضای شغلی ناگزیرند فکر کنند. در حال حاضر گمان میشود تفکر به اندازه کافی ضمن تدریس دروس از جمله جغرافی تاریخ ریاضی و علوم آموزش داده می شود اگرچه هر درس نیازها و الگوهای فکری خود را دارد اما مبنا و هدف اصلی آموزش و پرورش را باید آموزش تفکر کردن به دانش آموزان قرار داد. خوشبختانه با تحول علم و فناوری و ضمن پیدایش نظریه های جدید در یادگیری رویکردهای جدیدی نسبت به روشهای آموختن علوم مطرح شده است. امروزه بیشتر دانشمندان در تعریف علم به مطالعه پدیده ها از طریق مشاهدات معتبر و قابل اطمینان و تحلیل مشاهدات و تفکر درباره یافته ها و ساختن نظریه هایی براساس توجیه آنچه مشاهده و تحلیل شده است توافق دارند. (شعبانی، ۱۳۹۸)

دریافتهای ذهنی انسان امروزی از جهان اطرافش، نیازمند ادراکات و فعالیت های انتقادی است ادراک محصول مشاهده فعال است نه دریافت انفعالی. دیوید پرکینز از دانشگاه هاروارد ثابت کرده است تقریباً همه خطاهای تفکر ناشی از خطاهای ادراکی هستند و تفکر یعنی اجتناب از خطاهای منطقی. تفکر مهارتی قابل پیشرفت است و باید عوامل آموزشی خواهان بهبود بخشیدن به این مهارت باشند. با این حال کماکان والدین و عوامل آموزشی مهمترین رسالت خود را انباشتگی مطالب در ذهن دانش آموزان میدانند بدون اینکه به این افراد فرصت استفاده از اطلاعات دریافتی را بدهند. بدون داشتن مهارت تفکر و تامل در امور حجم بالای اطلاعات نه تنها کارآمد نیستند بلکه بعضاً مضر و خطرناک نیز می باشند. (هدایتی، ۱۳۹۳)

انجمن ملی تعلیم و تربیت سال (۱۹۶۱) بهبود و پیشرفت تفکر را در تعلیم و تربیت آمریکا اساسی تشخیص داد و عنوان کردند لازم است افراد مسئول در مدیریت و تعیین خط مشی تعلیم و تربیت خود را متعهد و به کار گیری ثمرات پژوهشی که در حوزه کلی تحول تفکر انجام شده بدانند.

۳- ۱. انواع تفکر

۳- ۱- ۱. ادراکی یا عینی

تفکر ادراکی ساده‌ترین نوع از انواع تفکر است که در درجه‌ی اول از برداشت افراد، یعنی تفسیر اطلاعات گرفته‌شده توسط حواس برای ایجاد افکار استفاده می‌کند. این نوع تفکر همچنین به‌عنوان تفکر عینی شناخته می‌شود؛ زیرا افکار برای رمزگشایی از اطلاعات، به جای اینکه از برداشتها یا ایده‌های دیگری استفاده کند، برداشت خود فرد از اشیای عینی، تعبیر دقیق یا معنای تحت‌اللفظی کلمه را منعکس می‌کند.

کودکان خردسال ابتدا جهان را به‌عنوان متفکرانی عینی می‌بینند. آن‌ها فقط زمانی درباره اشیای فکر می‌کنند که اشیای وجود داشته باشند، نه پس از حذف آن‌ها از محیطشان. به‌عنوان مثال، اگر کودکی با یک اسباب‌بازی بازی کند، شاید درمورد اندازه‌ی اسباب‌بازی یا حتی صدایی که تولید می‌کند، فکر کند. وقتی اسباب‌بازی را از کودک می‌گیرند، ممکن است در ابتدا گریه کند، اما بلافاصله پس از یافتن شیء دیگری که توجه او را به خود جلب کند، دیگر به این اسباب‌بازی فکر نمی‌کند.

۳- ۱- ۲. مفهومی یا انتزاعی

تفکر مفهومی یا انتزاعی به توانایی فرد در ایجاد افکار درمورد اطلاعات ارائه شده به آن‌ها با استفاده از مفاهیم و ایده‌های پیچیده اشاره دارد. تفکر انتزاعی جنبه‌ی مهمی از تعاملات اجتماعی و ارتباطات است، زیرا به افراد این امکان را می‌دهد تا متوجه نشانه‌های غیرکلامی باشند، طنز، تشبیهات و دیگر نمایش‌های نمادین را درک کنند. توانایی فکر کردن به این شیوه معمولاً در اواخر کودکی و نوجوانی ایجاد می‌شود. متفکران انتزاعی همچنین در آزمون‌های استاندارد هوش، عملکرد خوبی دارند.

متفکران انتزاعی می‌توانند افکار پیچیده‌ای را درمورد نظریه‌ها، احساسات و زبان شکل دهند. قصه‌گویی نمونه‌ای جامع از آن است؛ چراکه در آن برای انتقال اطلاعات از احساسات، لفاظی، تعلیق و طنز استفاده می‌شود. فرایند فکر کردن صرفاً دو حالت ندارد، یعنی تفکر عینی و انتزاعی تنها روش‌هایی نیستند که مغز ما اطلاعات را پردازش می‌کند. چندین راه دیگر برای رمزگشایی ورودی‌های محیط ما وجود دارد که در زیر به برخی از آن‌ها پرداخته می‌شود.

۳- ۱- ۳. انعکاسی

تفکر انعکاسی یا بازتابی زمانی استفاده می‌شود که فرد در تلاش برای حل مشکلات پیچیده است. برای انجام این کار، مغز افراد تمام تجربیات خود را که مربوط به یک موقعیت خاص است، دوباره سازمان‌دهی می‌کند تا تجربیات و ایده‌ها را به هم مرتبط کند و راه‌حل‌های عملی برای چالش‌هایی که با آن روبه‌رو است را بیابد. بنابراین تفکر بازتابی ممکن است به‌عنوان یک فرایند شناختی شهودی درک شود. در تفکر بازتابی، فرد به تجربیات گذشته فکر می‌کند و از آن‌ها درس می‌گیرد. به‌عنوان مثال، اگر فردی ساعت ۹ صبح از خانه‌ی خود خارج شود تا به اتوبوس برسد اما موفق به این کار نشود، احتمالاً دفعه‌ی بعد ۵ یا ۱۰ دقیقه زودتر از خانه خارج خواهد شد.

۳- ۱- ۴. انتقادی

تفکر انتقادی یکی از پیچیده‌ترین فرایندهای فکر کردن است که به مهارت‌ها و توانایی‌های شناختی بالاتری مانند تأمل و بازسازی افکار و تجربیات نیاز دارد تا بتوان به شیوه‌ای مستقل، هدفمند و دقیق، وقایع را تفسیر، تحلیل، ارزیابی و نتیجه‌گیری کرد. اندیشمندان

انتقادی باید خود را از تعصبات درونی و نظام اعتقادی خود جدا کنند تا به حقیقت یک مشکل برسند. در عصر رسانه‌های اجتماعی، هنگام استفاده از اطلاعات آنلاین، تفکر انتقادی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

هنگامی که اطلاعات به افراد ارائه می‌شود، قبل از اینکه نظری درمورد آن داشته باشد، باید مراقب منبع آن اطلاعات، بی‌طرف بودن آن و تأثیر احتمالی آن بر خوانندگان و بینندگان باشد. اگر بخواهد به همه‌ی اطلاعاتی که به دستش می‌رسد، بدون تردید در صحت و هدف آن‌ها کورکورانه ایمان داشته باشد، متفکر انتقادی نخواهد بود و در عوض قربانی خطای تأیید می‌شود.

۳-۱-۵. خلاق

بی اف اسکینر روان‌شناس آمریکایی، تفکر خلاق را به‌عنوان توانایی یک فرد برای استخراج استنتاج‌های جدید، بدیع، مبتکرانه و غیرمعمول از محیط اطراف خود و پیش‌بینی‌هایی درباره‌ی آن تعریف می‌کند. این نوع فکر کردن به افراد این امکان را می‌دهد تا محیط اطراف خود را با روش‌های جدیدی تفسیر کنند و به راه‌حل‌های نوآورانه برای چالش‌های محیط خود برسند. این فکر یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رفتار شناختی فرد در نظر گرفته می‌شود زیرا یک فرایند ذهنی کاملاً درونی است.

تفکر خلاق عنصری اساسی بین متخصصان به‌ویژه در زمینه‌های هنری و علمی است. توانایی فکر کردن خلاق در تمام جنبه‌های زندگی، به‌ویژه در شرایطی که فرد برای حل یک مشکل نیاز به تفکر نامرسوم دارد، نمایان می‌شود. برای مثال، مخترعان نمونه‌ی ایده آلی از اندیشمندان خلاق هستند. اختراع چیزی جدید نیاز به ابتکار و خلاقیت دارد. طرح‌ریزی یک ماشین لباسشویی که افراد را قادر می‌سازد کار و زمان صرف‌شده برای شستن دستی لباس‌ها را کاهش دهند، نمونه‌ای از آن است.

۳-۱-۶. واگرا و هم‌گرا

تفکر واگرا و هم‌گرا هر دو از انواعی از اندیشه‌ی خلاق در نظر گرفته می‌شوند که شامل یافتن راه‌حل برای مشکلات با جست‌وجو در طیف وسیعی از ایده‌ها و احتمالات است. تفکر واگرا فرایندی است که در طی آن یک فرد، بی‌نهایت راه‌حل برای یک مسئله را مورد بررسی قرار می‌دهد تا پاسخی خلاقانه ایجاد کند که محصول یک فرایند شناختی منعطف و آزاد است که بین این راه‌حل‌های ارتباط ایجاد می‌کند. برعکس، تفکر هم‌گرا فرایند متمرکزی است که مجموعه‌ای از راه‌حل‌ها را تجزیه و تحلیل می‌کند و از بین آن‌ها راه‌حلی برای مسئله‌ی پیشنهادی انتخاب می‌کند.

تفکر هم‌گرا فرایند تحلیلی‌تری است که بر یافتن بهترین پاسخ متمرکز است، در مقابل تفکر واگرا که افراد را تشویق می‌کند تا ریسک‌های نوآورانه‌ای انجام دهند که ممکن است نتیجه‌ی مطلوب را داشته باشد یا نداشته باشد.

۳-۱-۷. خطی و غیر خطی

در تفکر خطی، اطلاعات به‌صورت متوالی و به‌ترتیب پردازش می‌شوند. این نوع فکر کردن هنگام حل مسائلی که نیاز به یک رویکرد گام‌به‌گام دارند و در آن‌ها نقطه‌ی روشنی برای شروع و پایان وجود دارد، ضروری است. تفکر خطی بیشتر در حرفه‌های تحلیلی کاربرد دارد. ریاضی‌دانان و فیزیک‌دانان هنگام ایجاد یا استخراج نظریه‌ها یا معادلات جدید درمورد جهان از این نوع تفکر استفاده می‌کنند.

از سوی دیگر، تفکر غیرخطی نوعی تفکر انتزاعی است که یک سیر تک‌خطی را دنبال نمی‌کند و در عوض برای روبه‌رو شدن با یک مسئله ایده‌ها و مفاهیم را از منابع متعدد به هم متصل می‌کند.

۳- ۲. الگوهای پرورش تفکر

یاددهی تفکر مستلزم آن است که تعامل بین آنچه یاد داده می شود و روش تربیتی که برای تدریس آن مورد استفاده قرار می گیرد به طور روشن و با ذکر جزئیات مشخص شود. بهتر است مهارت های تفکر و یادگیری در قلمروهای دانش آشنایی خاص تدریس شوند توانایی های استنباط و استنتاج کردن و تولید اطلاعات جدید می تواند از طریق آموزشی که ارتباط و تماس با دانش قبلی را تضمین نماید ، پرورش داده شود. اکنون به معرفی الگوهایی که از مهم ترین اهدافشان پرورش تفکراست پرداخته می شود :

۳- ۲- ۱. الگوی دریافت مفهوم

از این الگو برای تدریس مفاهیم و کمک به یادگیری موثر افزایش مهارت های تفکر استفاده می شود. (فرخ مهر ، ۱۳۸۵) معلمان در این روش شاگردان را در مقوله بندی یادگیری مفاهیم و بررسی چگونگی تفکرشان یاری می دهند، تدریس مفهوم زمینه را برای تحلیل فرآیندهای تفکر دانش آموزان و کمک آن ها در جهت تدوین راهبردهای موثرتر فراهم می کند

۳- ۲- ۲. الگوی تفکر استعاره ای

این الگو به وسیله ی ویلیام گوردون و دستیاران وی (۱۹۶۱) طراحی شده و روشی است بسیار خوب برای پرورش تفکر خلاق ، از این الگو می توان برای همه در سنین مختلف بهره گرفت و مخصوصاً برای کودکان خردسال .این الگو به آسانی با الگوهای دیگر ترکیب می شود به طور مثال با روش ایفای نقش ، پژوهش های گروهی و ... از جمله آثار مستقیم این الگو می توان به توانایی مشکل گشایی که زیر مجموعه ای از تفکر تحلیلی یا منطقی به شمار می آید اشاره کرد.

۳- ۲- ۳. الگوی بدیعه پردازی

در بدیعه پردازی فعالیت ها از طریق قیاس ها (مستقیم، شخصی، فشرده) انجام می شود، معلم هدایت دانش آموزان را برای پرداختن به فعالیت استعاره ای به عهده دارد. دانش آموزان با بهره جویی از روش بدیعه پردازی ، اندیشیدن درباره ی ابعاد گوناگون موضوع به همکاری ، فعالیت و حل مسئله می پردازند

۳- ۲- ۴. الگوی تفکر استقرایی

الگوی تفکر استقرایی هم چون دیگر الگوهای جدید به رشته تفکر دانش آموزان و آموزش محتوای برنامه های درسی کمک می کند . در این الگو فرایند یاددهی -یادگیری دوسویه است. اجرا الگو باعث می شود که دانش آموزان اطلاعات را جمع آوری کرده و به دقت آن را بررسی کنند و سپس آن را به مفاهیم تبدیل کنند. هم چنین این الگو فراگیران را به چگونگی استفاده از منابع متعدد اطلاعات و می دارد و یادگرفتن اینکه چگونه ارزیابی مختلف به اطلاعات و اطرافشان نگاه کنند. از جمله آثار غیرمستقیم این الگو می توان ایجاد تفکر منطقی و روح کاوشگری در فراگیران را نام برد

۳- ۲- ۵. الگوی حل مسئله

این روش توسط جان دیویی بنیان گذار فلسفه ی تعلیم و تربیت ساخته شد. حل مسئله روشی فعال و گروهی است و تأکید آن بیشتر بر توسعه ی مهارت تفکر ، تقویت تفکر علمی ، منطقی و استدلال می باشد تا آموختن معلومات .در این روش معمولاً مسئله ای از سوی معلم برای دانش آموزان طرح می شود تا به کمک هم و بحث گروهی مسئله را تجزیه و تحلیل کنند و سرانجام منطقی ترین راه حل را برای آن انتخاب کنند.(فرخ مهر ، ۱۳۸۵) از ویژگی های این روش این است که امکان دسترسی و یادگیری دانش تازه ای به وجود می آید. این روش توانایی تحلیل استنتاج و استدلال را افزایش می دهد

۳-۲-۶. تکنیک شش کلاه تفکر

روش شش کلاه تفکر برای ایجاد تغییر در شیوه تفکر جدلی، معمول و تبدیل آن به روش «ترمیم نقشه» طراحی شده است. هدف از کار برد شش کلاه ، تسهیل روند تفکر است به صورتی که متفکر بتواند به جای آن که با یک دست چند هندوانه بردارد در آن واحد به تمام روش های ممکن فکر کند . از محاسن این الگو می توان به نقش بازی کردن ، راحتی، وضع قواعد بازی اشاره نمود .

۴- نتیجه گیری

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش است، و تمام کوشش های این نظام در واقع جامه عمل پوشاندن به این امر مهم است . یکی از عوامل بسیار مهم در پیشرفت تحصیلی توجه به عوامل روانشناختی از جمله سبک تفکر آنان می باشد. یکی از اهداف و وظایف مهم آموزش و پرورش ایجاد زمینه برای رشد همه جانبه فرد و تربیت انسانهای سالم، کارآمد و مسئول ، برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است . از آن جایی که دانش آموزان یکی از ارکان اساسی نظام آموزشی کشور هستند، توجه به این قشر، از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هرچه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را در پی دارد . با بررسی کشورهایی که در عرصه های مختلف به پیشرفتهای قابل توجهی دست یافته اند، میتوان به این نکته پی برد که در امر آموزش و پرورش به تفکر و پرورش آن توجه خاص نموده اند، و صرفاً به حفظ کردن مطالب توسط دانش آموزان اکتفا ننموده اند بلکه در امر آموزش، دانش آموزان را با چالش فکری مواجه کرده اند و زمینه تفکر و خلاقیت را در آنها رشد داده اند. در نظام آموزشی معلمان می توانند با طرح کردن مسائلی که برای دانش آموزان تازگی دارد و ارائه راهکاری مختلف برای حل مسائل به تقویت قدرت حل مسئله در دانش آموزان بپردازند حتی میتوان پا را فراتر از این گذاشت و دانش آموزان را با مسائلی مواجه ساخت که هیچ راه حلی برای آن از جانب معلم ارائه نشده است که در این حالت دانش آموز با نوعی حالت عدم تعادل مواجه شده و برای بدست آوردن تعادل و حل مسئله تلاش خواهد کرد و با به کار انداختن قوه تفکر به ارائه راه حل برای مسائل اقدام خواهد نمود. روش های الگوهای دریافت مفهوم ، تفکر استعاره ای ، تفکر استقرایی که از خانواده ی پردازش اطلاعات بودند گرایش فطری انسان برای درک و فهم جهان از طریق دستیابی به داده ها و سازماندهی آن ها به دیگران و تولید راه حل قطعی برای آن و ارائه مفاهیم و زمان مناسب برای انتقال آن ها به دیگران را مورد تأکید قرار می دهد و هم چنین موجب تقویت تفکر خلاق نیز می شوند. در الگوی حل مساله فراگیران هم حل مسائل علمی را خوب یاد می گیرند و به دنبال آن سعی خواهند کرد مشکلات زندگی را با تفکر و ارائه راه حل های متفاوت حل نمایند. با اجرای الگوی شش کلاه تفکر امکان تفکر در مورد تفکرات دیگران و شناخت نوع تفکر خود و دیگران ایجاد خواهد شد و اینکه متوجه خواهند شد که می توان به گونه های مختلفی بیندیشیم و دنیا را جور دیگری نگاه کنیم.

منابع

- افراز، شهاب، حاج حسینی، منصوره. (۱۴۰۰). اثربخشی برنامه پرورش مهارت‌های تفکر (الگوی بروکفیلد) بر تفکر انتقادی، تاب‌آوری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر. فصل‌نامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی، ۱۲(۳)، ۱۹۱-۲۱۱.
- بلوم، بنجامین. (۱۳۷۴). ویژگی‌های آدمی و یادگیری آموزشی. ترجمه علی‌اکبر سیف. تهران: مرکز نشر دانشگاهی (۱۹۸۲).
- بهاروند ایران نیا، زهرا. (۱۴۰۲). تأثیر آموزش روش‌های تفکر منطقی (قصه‌گویی و اجتماع پژوهشی) بر مهارت استدلال، سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. نظریه و عمل در تربیت معلمان
- حسین پور، علیرضا؛ فرخی، محمد؛ رمزی، صمد؛ سلیمی، کاظم. (۱۳۹۴). آموزش مبتنی بر تفکر در مدارس، ماهنامه پژوهش‌های مدیریت و حسابداری، شماره ۱۹ و ۲۰
- رشید، خسرو. ذاکری، علیرضا. سلحشوری، احمد. کرد نوقابی، رسول. (۱۳۹۱). انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در رابطه با عوامل محیطی. نشریه علمی پژوهشی فناوری آموزش، سال هفتم، جلد ۷، شماره ۲
- شعبانی، حسن. (۱۳۹۸). روش تدریس پیشرفته، آموزش مهارت‌ها و راهبردهای تفکر، تهران، نشر سمت
- فرخ مهر، حسین. (۱۳۸۵). پرورش تفکر در کلاس درس، تهران: عابد،
- کلوانی، زینب؛ رسولی، عصمت. (۱۴۰۱). تلفیق (درهم تنیدن) مهارت‌های تفکر در محتوای دروس، پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، شماره ۵۶
- مرادی‌مقدم، محمود. (۱۳۸۳). نگاهی به آمار نتایج امتحانات سال تحصیلی. پژوهش‌نامه آموزشی پژوهشکده تعلیم و تربیت، ۳، شماره‌های ۷۲ و ۷۳.
- هدایتی، مهرنوش. (۱۳۹۳). به کودکان اعتماد کنیم، نشر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران
- یوسف پور، ناهیده، درخشان، نوشین، پورصابری، رقیه. (۱۴۰۲). مدل علی پیشرفت تحصیلی ریاضی بر اساس تفکر خلاق و تفکر انتقادی با میانجی‌گری حل مسئله در دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهر تبریز. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۱)، ۴۵-۵۳